

УДК: Ф045+ТЗ(4Ук)-5

Монолатій І. С.

У ПОШУКАХ ПАРАДИГМИ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОГЕНЕЗУ

(Рец.: Климончук В. Й. *Політичні свободи в українському націогенезі : Монографія / Василь Йосипович Климончук. – Львів : ПАІС, 2011. – 480 с.*)

Monolatiy I. S. Finding of paradigm of Ukrainian national genesis.

In review the monograph of Vasyl Klymonchuk "Political freedoms in the Ukrainian national genesis" (Lviv : PAIS Publishing, 2011. – 480 p.) is analysed.

Цінності свободи та справедливості, толерантності і політичної культури не втрачають сьогодні світоглядної, орієнтуючої, освітньої, пропагандистської та інших функцій. Відтак це актуалізує проблему вивчення політичних цінностей, варіантів їх генези й трансформації в національних історіографіях [1, с. 13; 3, с. 278, 313], штовхає дослідників на осягнення політичних свобод у дискурсі антропологічного та інституційного підходів. А що в сучасній Україні відбувається радикальна трансформація політичної системи суспільства, політичного режиму, інститутів влади і політичної еліти, ускладнюється взаємодія держави і громадянського суспільства, то політологічний аналіз сутності українського націогенезу системно пов'язаний з історичним та соціально-філософським [2, с. 12–15] при дослідженні загальнотеоретичних та прикладних проблем формування і функціонування політичних свобод.

Власне з таких світоглядних позицій і написана нова монографія івано-франківського вченого, кандидата політичних наук, доцента Василя Климончука «Політичні свободи в українському націогенезі» (Львів, 2011). Дослідження, у якому розглядаються проблеми концепту свободи в історії суспільно-політичної думки України від найдавніших часів до сьогодні, містить передмову, чотири розділи, післямову та бібліографію. З перших сторінок монографії впадає у вічі методологічна засада, якої послідовно дотримується автор: дослідження позитивних цінностей українського соціуму, розкриття механізмів формування політичних свобод в Україні в історичній та політичній ретроспективі, особливості формування загальнолюдських цінностей в Україні. Важливо, що науковець не залишається й осторонь складних і суперечливих проблем сучасності, а тому пропонує шляхи створення системи політичних цінностей з урахуванням історичних, національних та ментальних особливостей українського суспільства.

Зокрема, В. Й. Климончук пропонує розглядати ці та інші проблеми історії та теорії політичної науки через виокремлення кількох взаємопов'язаних тематичних блоків. Проблеми українського націогенезу княжої доби науковець пропонує розглядати як соціодинаміку слов'янського етносу і початки руського націогенезу, а через них – виникнення й поширення політичних свобод у Київській та Галицько-Волинській державах, а також реконструкцію «вольностей» в суспільно-політичному житті руських земель у складі Литви. Розглядаючи реконструкцію та інституціоналізацію політичних свобод в добу Української козацької держави, дослідник пропонує поглянути на них у контексті становлення козацької нації, української національної революції під проводом Б. Хмельницького, добу Гетьманщини та період занепаду козацько-української нації. Історичні форми політичних свобод в добу становлення модерної української нації аналізуються через призму суспільно-політичних умов національних і політичних свобод в українському відродженні, формування національної політичної суб'єктності українського народу Галичини у складі Австрії. Осібно у монографії характеризується природа і філософія тоталітарного режиму як чинника утисків політичних свобод в Україні, а також особливості

політичних свобод у новітній Українській Державі.

Відзначаючи ґрунтовну й об'єктивну реконструкцію проблеми інституціоналізації політичних свобод в добу українського Середньовіччя та Української козацької держави, період формування модерної української нації, зауважимо, що більшість проаналізованих сюжетів націогенезу на теренах сучасної України має виразне україноцентричне трактування. У рецензованій монографії небагато місця приділяється іншим, аніж українці, сказати б, «чужим» етнонаціональним спільнотам і групам (наприклад євреям, полякам, росіянам, угорцям, австро-німцям та іншим), інституціоналізація і діяльність яких спичинилася до формування та функціонування політичних, чи пак, етнополітичних свобод в Україні. Власне кажучи, йдеться тут про «народження», «змушніння», «старіння» і «смерть» етнічних націоналізмів, їхніх акторів – формалізованих і неформалізованих тощо, котрі суттєво й подекуди недвозначно впливали на поширення політичних цінностей і свобод на теренах підросійської й півдавстрійської України кінця ХІХ – початку ХХ ст. До того ж, обмеження «галицьким» хронотопом моделі українського національного відродження (без, наприклад, Буковини і Закарпаття) суттєво звужує діапазон розуміння природи міжетнічної взаємодії в добу формування модерних націй. Адже в межах і координатах міжгрупового інтеракціонізму й відбувалися процеси перехрещення інтересів «своїх» і «чужих» цінностей, ідеологій і, зрештою, свобод, які в подальшому витворили власне «українську» модель націєтворення.

Поза цими зауваженнями, В. Й. Климончук достатньо повно наводить теоретичне узагальнення і нове вирішення осмислення концепту свободи в історії суспільно-політичної думки в цілому і, зокрема, проблеми політичних свобод в українському націогенезі. Сподіваємося, що вихід у світ монографії «Політичні свободи в українському націогенезі» викличе жваву наукову дискусію в середовищі фахівців з історії та теорії політичної науки, зокрема дослідників проблем політичної ідеології та політичної культури України.

Список використаних джерел і літератури

1. Кузнецов А. М. Этническое и национальное в политологическом дискурсе / А. М. Кузнецов // Полис. – 2007. – № 6. – С. 9–23.
2. Курас І. Ф. Етнополітика в Україні : здобутки і проблеми / І. Ф. Курас // Етнополітологія в Україні: здобутки, проблеми, перспективи. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції м. Київ, 27–28 вересня 2003 р. – К., 2004. – С. 10–19.
3. Ejsmont M. Media, wartości, wychowanie / M. Ejsmont, B. Kosmalska. – Krakow : Impuls, 2008. – 320 s.